

Παναγιώτης Μαυροειδής

«Ταϊλάνδη» έγραφε ένα σύνθημα στις πύλες του Πολυτεχνείου του 1973, δίπλα από το «έξω το ΝΑΤΟ» και «έξω οι ΗΠΑ». Ο ήχος των εξεγέρσεων μεταδίδεται ενισχυόμενος πάντοτε. Οι ταχύτητες βέβαια σήμερα είναι διαφορετικές. Σε αυτό βοηθούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά και η γενικότερη αίσθηση ενός κόσμου μεγαλύτερης εγγύτητας και κοινής μοίρας.

Η (αστική) δημοκρατία στο απόσπασμα

Για μια νέα κομμουνιστική απάντηση

Το 2020 θα μείνει στην ιστορία σε ότι αφορά την εκδήλωση της πανδημίας του κορωνοϊού και της πανικόβλητης όσο και αντιδραστικής και ατελέσφορης απάντησης των αστικών κρατών σε αυτήν. Ταυτόχρονα, η πανδημία ήρθε να κόψει το νήμα ενός τεράστιου κύματος εξεγέρσεων εντός του 2019 σε δεκάδες χωρών. Τα εξεγερτικά γεγονότα ωστόσο στις ΗΠΑ, εν μέσω κορύφωσης της πανδημίας, με αφορμή τη δολοφονία του Τζορτζ Φλόιντ, φανέρωσαν ότι οι ρίζες και οι αιτίες είναι πολύ βαθιές. Οι μεγάλες -και τελικά νικηφόρες- κινητοποιήσεις των γυναικών στην υπερ-συντηρητική Πολωνία ενάντια στο εκτρωματικό νομοσχέδιο για τις αμβλώσεις, κατέδειξαν ότι παντού υπάρχει ένα υπόστρωμα, που ανά πάσα στιγμή τροφοδοτεί αντιδράσεις, με ισχυρή εκρηκτική δυναμική.

Το 2019 ο κόσμος συγκλονίστηκε από διαδηλώσεις εκατοντάδων χιλιάδων και εκατομμυρίων. Γαλλία, Χιλή, Βολιβία, Ισημερινός, Ιράκ, Χόνγκ Κόνγκ, Ιράν, Λίβανος, Κολομβία, Αλγερία και αλλού.

Από το 2017 έως σήμερα, γίνεται λόγος για πάνω από 300 εξεγέρσεις, αυτής ή της άλλης διάστασης και ποικίλων πολιτικών προσανατολισμών. Σε 30 από αυτές (και σε 8 από 12 χώρες της Λατινικής Αμερικής), υπήρξε ως αποτέλεσμα η πτώση κυβερνήσεων, ηγετών ή υπουργών ή υπήρξαν υποχωρήσεις των κυβερνώντων σε μέρος τουλάχιστον των πολιτικών αιτημάτων των κινητοποιήσεων.

Νέα χαρακτηριστικά, νέες δυνατότητες

Εξήντα σχεδόν χρόνια παλιότερα, ο Φιντέλ Κάστρο προειδοποιούσε ότι «η εξέγερση δεν είναι στρώμα με ροδοπέταλα, αλλά μια μάχη ανάμεσα στο παρελθόν και το μέλλον». Η μεγάλη αντίφαση σήμερα είναι ότι, ενώ ζούμε σε μια εποχή όπου «τα πάντα είναι δυνατά», οι νέες γενιές ξεκινούν με υποθηκευμένο το μέλλον σε μια δυστοπική προοπτική, ενώ μάχονται να αποτρέψουν πολιτικές που καθιστούν ένα μίζερο παρόν ακόμη χειρότερο από το παρελθόν.

Αν όμως η ελπίδα είναι ο φέρων οργανισμός της ύπαρξης του ανθρώπου, τότε η συντριβή της, δεν μπορεί παρά να αποσταθεροποιεί τα πάντα, να διαλύει συμβάσεις και συμβόλαια, να πλημμυρίζει τα πάντα με οργή, θυμό και δυσπιστία, συχνά και απελπισία. Σε μεγάλο βαθμό τα παραπάνω είναι έκδηλα στα χαρακτηριστικά των πρόσφατων εξεγέρσεων. Στην κυρίαρχη φιλολογία αποδίδονται ως «υπερβολή», «τυφλή βία», «ανεξέλεγκτη δράση» και «έλλειψη συγκεκριμένων στόχων» ή και «απουσία πολιτικής διεξόδου».

Τι όμως τροφοδοτεί τις εξεγέρσεις; Τα αποτελέσματα των νεοφιλελεύθερων καπιταλιστικών αναδιρθρώσεων, η γιγάντωση της ανισότητας, τα προβλήματα οικονομικής και πολιτικής διαφθοράς, φαίνεται να συγκροτούν τα πεδία όπου συγκεντρώνεται το εύλεκτο υλικό. Η σπίθα που ανάβει την πυρκαγιά ωστόσο, έχει πολύ μεγαλύτερη πολυτυπία. Κυβερνητικά νομοσχέδια για εργασιακές σχέσεις, μισθούς ή συντάξεις, αντιδραστικές ρυθμίσεις σε θέματα κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων, ζητήματα ανισοτιμίας των γυναικών, προβλήματα ρατσισμού, εθνικά θέματα και φυσικά παντού είναι παρούσα η μεταβλητή της αυξανόμενης κρατικής καταστολής.

Το «κοινωνικό ζήτημα», κατέχει πάντα κεντρική θέση, ακόμη και όταν το διακύβευμα των κινητοποιήσεων δεν αναφέρεται ιδιαίτερα σε αυτά. Στις ΗΠΑ ξεκίνησαν συγκλονιστικές κινητοποιήσεις, όταν μια ρατσιστική δολοφονία με δράστες αστυνομικούς σε «ώρα καθήκοντος», ξεχείλισε το ποτήρι της οργής. Στις εκλογές που ακολούθησαν το ζήτημα της οικονομίας με ποσοστό 35% δηλώθηκε ως πρώτο σημείο ανησυχίας, με το θέμα του ρατσισμού να ακολουθεί (20%) και το θέμα της πανδημίας στην τρίτη θέση (17%). Στην Χιλή, χώρα γενέθλιας εφαρμογής της νεοσυντηρητικής διαχείρισης, με ιδιωτικοποιημένη

παιδεία, πενιχρές συντάξεις και πανάκριβο νερό, 62% από αυτούς που κινητοποιήθηκαν, δηλώνουν πως το κύριο πρόβλημα είναι η οικονομική κρίση.

Σε συνθήκες αναιμικής καπιταλιστικής ανάπτυξης ή στασιμότητας μετά το 2008, η διαπάλη στο πεδίο της διανομής οξύνεται. Σε εφαρμογή της λογικής «ο νικητής τα παίρνει όλα», είναι ακριβώς στο πλαίσιο της καπιταλιστικής κρίσης όπου η *οικονομική και κοινωνική ανισότητα γίνεται αβυσσαλέα*. Ας σημειωθεί ότι στη Χιλή ο πλούτος μιας ελάχιστης μειοψηφίας καπιταλιστών ως ποσοστό του ΑΕΠ της χώρας, υπερβαίνει το αντίστοιχο ποσοστό της Ρωσίας των διαβόητων ολιγαρχών.

Ταυτόχρονα, είμαστε σε εποχή *«αντίστροφης αναδιανομής»*. Το αστικό κράτος παρεμβαίνει αναδιανεμητικά, όχι προς ένα έστω περιορισμένο όφελος των λαϊκών στρωμάτων με στόχο την εξασφάλιση συναίνεσης, αλλά για μια πρόσθετη αναδιανομή *«από κάτω προς τα πάνω»*. Σε αυτές ακριβώς τις συνθήκες ανοιχτής συναλλαγής με την οικονομική εξουσία, οι *«διαρροές»* χρήματος δεξιά και αριστερά, καθιστούν τις εκδηλώσεις *διαφθοράς* όχι επιμέρους λεπτομέρειες, αλλά *οργανικό στοιχείο της σύγχρονης οικονομικής και πολιτικής ζωής*.

Η αίσθηση της κοροϊδίας, της υποτίμησης της νοημοσύνης, αλλά και της προσβολής στο δικαίωμα *«έστω»* της ελευθερίας, αποτυπώνονται σε αυτοπροσδιορισμούς όπως *«αγαναχτισμένοι»* ή σε μετονομασίες σε πλατείες *«αξιοπρέπειας»*, που θυμίζουν *έσχατα όρια αντοχής και μη περαιτέρω ανοχής*.

Οι εξεγέρσεις ωστόσο τροφοδοτούνται και από πολιτικές διεργασίες. Η *«πτώση»* της πρώτης σοσιαλιστικής απόπειρας στην αυγή του 1990, οδήγησε, με την εξαίρεση των χωρών της Λατινικής Αμερικής, σε μια *απόσυρση από μια κεντρική στόχευση, επαναστατικού ή μεταρρυθμιστικού χαρακτήρα*, που θα έθετε στο κέντρο της τις κοινωνικές δομές και το κράτος, προς όφελος ενός *«κινηματισμού»* με στόχο την απόσπαση επιμέρους κατακτήσεων και την κατοχύρωση δικαιωμάτων.

Η πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα έδωσε τη θέση της στην επάνοδο μιας ορισμένου τύπου αριστερής επαγγελίας. Ο κινηματισμός της προηγούμενης φάσης, ακόμη και στις πιο ριζοσπαστικές εκφάνσεις του, απορροφήθηκε στο πλαίσιο μιας *«μίνι πρότασης εξουσίας»*. Αυτή, μετέφερε το πεδίο από το δρόμο στην *«κυβέρνηση»*, διεκδικώντας φιλολαϊκές αλλαγές, με παρεμβάσεις στη διανομή και τον εκδημοκρατισμό του κράτους, χωρίς αλλαγή συνολικού υποδείγματος, μέσα στο πλαίσιο των αστικών κρατών, της ιμπεριαλιστικής νέας τάξης και της καπιταλιστικής διεθνοποίησης. Η *«ροζ παλίρροια»* στη

Λατινική Αμερική από τις αρχές του 2000, η άνοδος των ΣΥΡΙΖΑ, Podemos, Κόρμπιν, Σάντερς και λοιπών ειδικά μετά το μεγάλο κραχ του 2008, μαζί και η λεγόμενη «Αραβική άνοιξη» (με εμβληματική την εξέγερση στην Τυνησία το 2010), όρισαν τις εξελίξεις. Από τα μισά της επόμενης δεκαετίας, σηματοδοτείται πλέον η *πτώση των ελπίδων από την «υπαρκτή αριστερά»*, αφήνοντας πίσω απογοητεύσεις και ματαιωμένες ελπίδες, μαζί και οργή και κατάρρες για «προδοσίες».

Ο «δεξιός» πόλος των αστικών δυνάμεων επιχειρεί μια συνολική ρεβάνς, ενώ όλο και περισσότερο μετακινείται προς μια *ακροδεξιά εκδοχή* με ουσιαστικά και συμβολικά παραδείγματα τους Τραμπ, Τζόνσον, Μπολσονάρου και Μόντι. Από την άλλη, η «αριστερά» του πολιτικού συστήματος, φανερά αποδυναμωμένη *υποτάσσεται στο «δημοκρατικό» πόλο των αστικών δυνάμεων* με emphatic παραδείγματα την εξαφάνιση του Σάντερς υπέρ ενός άχρωμου Μπάιντεν, την ταπεινωτική εκδίωξη του Κόρμπιν, την «ΠΑΣΟΚοποίηση του ΣΥΡΙΖΑ, την υποταγή Podemos και ΚΚ στον σοσιαλιστή Σάντσεθ, αντίστοιχα στην Πορτογαλία, Γαλλία κλπ.

Από την άλλη, οι κοινωνικές τάξεις, η δυναμική τους, η διαπάλη μεταξύ τους, δεν συγκροτούνται σε ακινησία. Αντίθετα, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, οι «κάτω» βρίσκουν ένα δρόμο για να γίνουν «ορατοί» και να αντισταθούν. Οι λαοί πάντα παλεύουν με τα όπλα που έχουν στη διάθεσή τους. «Παραμονεύουν» να επιτεθούν σε στιγμές, όχι απαραίτητα όξυνσης των προβλημάτων, αλλά σε καμπές κρίσης του στρατοπέδου των «πάνω». Γι αυτό και οι τελευταίοι, δρώντας προληπτικά, επιδίδονται σε αμόκ κρατικής καταστολής. Ο αριθμός των νεκρών, των τραυματιών, των συλληφθέντων και «εξαφανισμένων» στις πρόσφατες εξεγέρσεις, κάνουν την εξέγερση του δικού μας Νοέμβρη να μοιάζει λιγότερο αιματηρή.

Ελπιδοφόρα στοιχεία, αντιφάσεις και αδυναμίες

«Μίνι επαναστάσεις», αντι-βία, κατακτήσεις και πολιτικές ανακατατάξεις

Με όλες τις διόδους προς τα «κέντρα» άσκησης πολιτικής κλειστές, τα κινήματα στο δρόμο εμφανίζονται ως το μοναδικό πεδίο λαϊκής παρέμβασης. Αλλά με αλλαγές σε σχέση με προηγούμενες εξεγέρσεις. Από τα «Κίτρινα Γιλέκα» της Γαλλίας ως τις μεγαλειώδεις διαδηλώσεις με πρωτόγνωρες μορφές στη Χιλή και το μαζικό ξέσπασμα στις ΗΠΑ, οι «σημαίες» είναι πλέον διαφορετικές. Τα κόμματα λείπουν όλο και περισσότερο ή αναγκάζονται να δράσουν καλυμμένα, ενώ οι εκλογικές και κυβερνητικές προτάσεις φαντάζουν ανυπόληπτες. Τα επιμέρους αιτήματα του κινήματος αναβαθμίζονται πολιτικά. Την ίδια στιγμή που οι κεντρικοί πολιτικοί στόχοι δε συνδέονται άμεσα με κυβερνητικές

λύσεις, προκαλούνται σοβαρές πολιτικές ανακατατάξεις όπως το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος στη Χιλή για Συντακτική Συνέλευση ή η ανατροπή του πραξικοπήματος κατά του Μοράλες. Νέες πρωτότυπες μορφές οργάνωσης, ευρηματικών κινητοποιήσεων και λαϊκών συνελεύσεων, νομιμοποιούνται όλο και περισσότερο, αλλά επίσης εμφανίζονται όλο και πιο συχνά μορφές λαϊκής αντιβίας. Οι «μίνι επαναστάσεις» σε περιορισμένους χώρους ή χρόνους, προβάλλουν όλο και πιο έντονα ως απάντηση. Η έννοια της *κοινωνικής επανάστασης* μπαίνει ξανά στη συζήτηση, παρότι συχνά πυροβολείται ως αρνητική κληρονομιά του «κρατισμού». Ειδικά στη φιλολογία αναρχικών ρευμάτων, το αστικό κράτος δίνει τη θέση του στο κράτος γενικά και ακόμη χειρότερα στην κρατική καταστολή, η δε αστική τάξη εκπίπτει σε μεμονωμένα «αφεντικά».

Με τούτα και με τα άλλα ωστόσο, οι εξεγέρσεις διαμορφώνουν ένα *πεδίο αναπνοής και λαϊκής αυτοπεποίθησης*, ενώ συχνά καταφέρνουν να συνιστούν σοβαρή απειλή για τις κυρίαρχες πολιτικές και πάντως πιο υπολογίσιμη από τις κοινοβουλευτικές αψιμαχίες.

Ταυτόχρονα προκαλούν πολιτικές μετατοπίσεις. Στη Χιλή, στον απόηχο των φοιτητικών και άλλων κινητοποιήσεων του 2011, συγκροτήθηκε το Ευρύ Μέτωπο ως συνασπισμός αριστερών ρευμάτων που είχαν παίξει σημαντικό ρόλο σε αυτές. «Γενναιόδωρα» προικοδοτήθηκε με την αίγλη αυτών των κινήματων, φτάνοντας το 2017 να καταστεί τρίτη πολιτική δύναμη, με την προεδρική του υποψήφια να φτάνει το 20%, σε συνθήκες όπου το ΚΚ Χιλής ήταν εγκλωβισμένο στον κεντροαριστερό κυβερνητικό συνασπισμό. Στην πρόσφατη εξέγερση βρέθηκε να διαπραγματεύεται με την κυβέρνηση σχετικά με το νέο Σύνταγμα, με αποτέλεσμα μια βαθιά κρίση. Στο διάστημα από το Σεπτέμβριο έως το Δεκέμβριο του 2019, καταγράφηκε, μια μεγάλη αύξηση στην αποχώρηση μελών από οργανώσεις, ανάλογα με τη στάση τους. Το «Ευρύ Μέτωπο» είχε τις μεγαλύτερες απώλειες. Συνεπώς, δε φταίει η γη που κινείται, αλλά είναι τα πολιτικά και προγραμματικά ελλείμματα που καθορίζουν.

Κομμουνιστική αριστερά και οι νέες εξεγέρσεις

Ο χειρότερος «σύμβουλος» είναι να *περιοριστούμε* στη διαπίστωση ότι η «συνειδητή» κομμουνιστική αριστερά πρεσβεύει την *επανάσταση* για την κατάλυση της αστικής κρατικής κυριαρχίας, ενώ το «αυθόρμητο» *περιορίζεται στην εξέγερση* ως μια διαταραχή της κοινωνικής τάξης. Αυτό είναι εν μέρει σωστό, ωστόσο το κρίσιμο είναι να *αντιστραφεί η προσοχή*: Είναι αδύνατο να υπάρξουν επαναστατικά γεγονότα έξω από μια διαδικασία ανώτερης πολιτικοποίησης της μαζικής και με συγκρουσιακά χαρακτηριστικά δράσης του εργατικού κινήματος και της ριζοσπαστικής νεολαίας. Η παρέμβαση των κομμουνιστικών δυνάμεων που κατανοούν την ανάγκη συνειδητής και με στρατηγικό επαναστατικό σχέδιο

πρωτοπορίας, εκκινεί από τη γνώση ότι είναι οι εξεγέρσεις που μετατρέπονται σε επαναστάσεις, αλλά και (ανα)δημιουργούν οργανώσεις και πρωτοπορίες. Όταν αυτό δεν συμβαίνει, το εύκολο είναι να πούμε ότι «κάτι τρέχει με αυτές τις εξεγέρσεις», αλλά το ζητούμενο είναι να δούμε τι προβλήματα υπάρχουν με την παρέμβαση και το χαρακτήρα των οργανώσεων της αντικαπιταλιστικής κομμουνιστικής αριστεράς.

Θέτουμε αυτό το ζήτημα με επίγνωση των δυσκολιών, αλλά και των δυνατοτήτων για την ανασύσταση μιας σύγχρονης εργατικής κομμουνιστικής πολιτικής. Το πεδίο των λαϊκών εξεγέρσεων, μακριά από νουθεσίες ή αφελείς εξιδανικεύσεις, αποτελεί *πεδίο ανοιχτών δυνατοτήτων*.

Το «νήμα» για την αξιοποίησή τους περνάει μέσα από τα βήματα θεωρητικής, πολιτικής και οργανωτικής συγκρότησης με βάση τις δυνατότητες κομμουνιστικής απελευθέρωσης στην εποχή μας. Η συνένωση επαναστατών σε μια σύγχρονη κομμουνιστική οργάνωση με «ματιά» στα μαχόμενα τμήματα της εργατικής τάξης και η διαμόρφωση επαναστατικής τακτικής συγκέντρωσης δυνάμεων σε ευρύ, συνεκτικό αντικαπιταλιστικό μέτωπο αποτελούν κρίσιμες αφετηρίες αυτής της προσπάθειας.

Πηγή: Εφημερίδα ΠΡΙΝ